

ELS CAMINS ROMÀNICS: VIATGES I VIATGERS

Joan F. Cabestany i Fort

La nostra lliçó inaugural de curs tenia com a finalitat evidenciar que en el món medieval, i concretament en el període romànic, hi havia desplaçaments; més dels que hom pot creure. Es feien per una obligació de tipus administratiu o mercantil, no lúdic, a més dels pelegrinatges, no solament a St Jaume de Galícia sinó a altres centres de devoció d'àmbit més reduït, com pot ser de tipus més aviat comarcal o intercomarcal; Montserrat, molt aviat, a la nostra terra. Aquests desplaçaments comportaven una comunicació, un intercanvi de coneixements i idees, en fi tota mena de vivències, siguin materials, culturals o espirituals.

Entre els segles X i XIII els catalans, com tots els altres habitants d'arreu l'Europa Occidental, no viuen aïllats i van viatjant pels camins tradicionals, d'origen romà o anterior (neolítics?), a més dels essencialment medievals. Els camins rals, feudals, monàstics, ramaders o militars estaven més o menys equipats amb ponts, hostals, hospitals, i altres elements bàsics per a poder-s'hi desplaçar. Aquests equipaments, a partir del segle XII, en què la garantia de la pau i seguretat va augmentar, també van millorar, a causa no solament de la Pau i Treva sinó també de les possibilitats en l'edificació i la construcció. En arribar el període gòtic hi ha més viatgers, i potser alguns ho són des d'un punt de vista lúdic.

El tema del camí és un dels desconeguts en la història catalana medieval. Pocs han estat els estudis fets, per això hem cregut que calia completar aquest breu resum amb una aportació bibliogràfica sobre el tema. Aquesta bibliografia l'hem dividida en tres apartats, un primer de treballs, la majoria d'autors francesos, avui essencials per iniciar qualsevol recerca; un segon apartat en què aportem algunes de les obres, tot i que posteriors al segle XV, que reflecteixen un estat anterior. En realitat la continuïtat del camí medieval és una realitat fins a mitjans del segle XVIII, i més concretament inicis del segle XIX, amb la creació i amb l'arribada dels enginyers de la xarxa estatal, provincial i local de les actuals carreteres. I finalment uns pocs treballs d'àmbit català amb notícies bibliogràfiques resum dels estudis existents i no recollits en aquesta bibliografia per la seva brevetat o concreció.

BIBLIOGRAFIA

- BOYER, Marjorie N.: *Working at the bridge site in Late medieval France*. A "Artistes, artisans et productions artistiques au Moyen Age. II. Commande et travail". Colloque international. Actes édités par Xavier Barral i Altet.- Picard. Paris, 1987.- Pàgs. 217-231.
- HUBERT, Jean: *Les routes du Moyen Age*. A "Arts et vie social". Librairie Droz. Genève, 1977.- Pàgs. 43-77, amb il.lustracions i mapes.
- *Les communications dans la Péninsule Ibérique au Moyen-Age*. "Actes du colloque tenu à Pau les 28 et 29 mars 1980 sous la direction de P. Tucco-Chala".- Editions du CNRS. Paris, 1981.- 208 pàgs. amb il.lustracions.
- *Les transports au Moyen Age*. Actes du VII Congrès des Medievistes de l'enseignement supérieur. Rennes-Juin 1976.- "Annales de Bretagne et des Pays de l'Ouest" (Anjou, Maine, Touraine), vol. 85, núm. 2 (1978), pàgs. 157-342, amb il.lustracions.